

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

К.е.н., проф. С. П. Сударкіна,
к.е.н., проф. М. І. Ларка,
аспірант Н. В. Гнесіна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

В сучасних умовах, на жаль, не повністю вирішеними залишаються питання визначення стратегічних напрямів розвитку господарського комплексу України. Існує точка зору, що Україна, в силу цілої низки начебто об'єктивних обставин, має бути переважно аграрною державою, що автоматично виводить промисловість, як складову господарського комплексу, на другий щабель всієї системи господарювання. На наш погляд, це – хибна думка, тому що не тільки промисловість, а й сільське господарство в сучасних умовах і при сучасних технологіях – це індустріально розвинені галузі з використанням прогресивних технологій виробництва та методів управління. Зрозуміло, що тільки високотехнологічні, динамічні суб'єкти як в сільському господарстві, так і, тим паче, в промисловості в змозі зробити прорив, який є необхідним для нашої країни зараз. При цьому важливе значення мають обсяги виробництва – чим більші обсяги виробництва, тим більш конкурентоспроможним є виробник. В цьому випадку спрацьовує так званий фактор масштабу. Але це не означає, що треба розвивати тільки великі підприємства та господарства, але ж в умовах ринку великі підприємства часто є більш життєздатними. Хоча приклад багатьох, на сьогодні, найбільш розвинутих країн світу свідчить про те, що в багатьох випадках саме малий і середній бізнес були тими локомотивами, які забезпечили динамічний розвиток всієї економіки.

В той же час, на даний момент, Україна майже втратила техніко-технологічні можливості для вирішення цієї надскладної задачі. І тут виникає ціла низка проблем, які тісно пов'язані між собою, і вирішення яких потребує участі як внутрішніх, так і зовнішніх суб'єктів господарювання та врахування об'єктивних і суб'єктивних обставин господарювання. Ситуація дещо нагадує Японію часів 50-х років минулого століття, коли країна була практично знищена війною, і постало питання швидкого відновлення її економіки. В тих умовах значну допомогу надав іноземний капітал зі своїм досвідом використання новітніх технологічних можливостей на той час найсучаснішого промислового виробництва. Зрозуміло, що був ще один, може й найголовніший фактор – ментальність японців, які змогли згуртуватись, і через 8-10 років вирішити свої головні економічні проблеми. І, як наслідок, зараз Японія – це одна з найбільш розвинених країн світу, яка має величезний економічний потенціал,

незважаючи на брак територій, матеріальних і енергетичних ресурсів, тощо.

Виходячи з цього, а також враховуючи минулий досвід господарювання в нашій країні, наявний достатньо високий культурно-освітній і науково-технічний рівень населення, наявність хоч багато в чому і застарілої, але ж, ще діючої інфраструктури і т. ін., треба визнати, що для оновлення державного господарського комплексу необхідно, перш за все, окреслити стратегічні напрямки його розвитку, що дасть змогу поступово перейти до вирішення оперативних та поточних завдань спочатку в окремих галузях, а далі – і в рамках всієї країни. Терміни планування таких заходів будуть залежати від галузі промисловості, але ж, в середньому, вони повинні охоплювати, як мінімум, п'ятирічний період, тому що великі інвестиційні проекти мають певний, відносно тривалий термін реалізації. Для вирішення цих проблеми можна запропонувати наступну послідовність заходів:

- визначити, якими є пріоритетні стратегічні напрями розвитку країни;
- на початку треба орієнтуватись на внутрішній ринок та свого споживача, тому що, по-перше, він має значну ємність, а, по-друге, цей ринок простіше регулювати при необхідності з боку держави та її інституцій;
- законодавчо розробити умови для сприятливого інвестиційного клімату для заохочення іноземних інвесторів, яких, насправді, дуже багато в світі і які чекають цих умов і рішень;
- законодавчо визначити умови використання іноземних технологій, фінансів, спеціалістів та методів управління виробництвом і гарантувати, що ці закони не будуть змінюватися впродовж визначеного періоду часу;
- максимально використовувати можливості вітчизняних виробництв, як з боку техніки та технології, так і персоналу;
- міжнародну співпрацю треба направляти, перш за все, на одержання та оволодіння новою технікою та технологіями, підготовку спеціалістів для пріоритетних напрямів виробництва;
- використовувати як державний, так і акціонерний, і, навіть, олігархічний капітал для підйому господарського комплексу країни.

В даний час у суспільстві і в науковому середовищі вже сформувалися стале уявлення про необхідність стратегічного планування та управління господарством. Тут, однак, постає ще одна складна та традиційно важка дилема, а саме, співвідношення між державою та господарюючим суб'єктом. Зараз навіть в українському суспільстві сформувалося уявлення та розуміння важливості ролі держави за умови, що діятимуть ефективні та прозорі закони економічного регулювання, які б не заважали виробникам працювати як в своїх власних інтересах, так і в інтересах держави. Це вимагає правового забезпечення усіх цих напрямів. Саме тому треба визнати домінуючу роль держави, як модератора та

регулятора цих змін, а також джерела коштів та пілґ, особливо на початковому етапі.

Всі ці міркування стосуються фактично інституціонального рівня і в значній мірі законодавчо і, навіть, практично, вже є, в значній мірі, підготовленими. Проблема полягає в тому, що реалізація всіх цих напрацювань гальмується як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Укрупнено об'єктивні чинники – це реальні економіко-політичні обставини в країні, і, в першу чергу, наявність іноземної військової інтервенції, а суб'єктивні – неспівпадіння інтересів держави та конкретного виробника в поточному періоді.

Саме для вирішення цих задач треба використовувати можливості міжнародного співробітництва, застосовуючи вже існуючі стандарти і рішення не тільки в області технології та організації виробництва, а й в інноваційній діяльності у всіх сферах національної економіки.

Мова йде, в першу чергу, про науку та наукову діяльність у різних її сферах, і, насамперед, в сфері ІТ-технологій. Значний брак коштів через нагальну потребу збільшення військових витрат та наявність певних ризиків в отриманні позитивного та сталого економічного результату спонукає державу і далі якщо не скорочувати, то і не посилювати цей фундаментальний напрям розвитку економіки. З нашої точки зору, певним виходом з цієї патової ситуації може бути поєднання державного та акціонерного капіталу, надання преференцій в оподаткуванні та фінансуванні новітніх, визнаних експертами виробничих і наукових проектів.